

https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/war/Inform_lyst_2022_03_03.pdf [in Ukrainian].

6. Taran, O.V. (2022). Pochatok dosudovoho rozsliduvannia v umovakh voiennoho stanu. [The start of a pre-trial investigation under martial law]. 218–222. Retrieved from: <http://surl.li/gqoew> [in Ukrainian].

7. Loskutov, T.O. (2022). Pravove rehuliuвання fiksuvannia kryminalnogo provadzhennia v umovakh voiennoho stanu. [Legal regulation of recording criminal proceedings under martial law]. *Analitichno-porivnialne pravoznavstvo*. № 1. 340–345. Retrieved from: <http://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2022/05/64.pdf> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 13.05.2024

УДК 343.14+343.135

DOI: 10.36550/2522-9230-2024-16-198-203

Антюк Іван Петрович,

викладач кафедри кримінального права та процесу, професор
i.antiuk@wunu.edu.ua

ORCID ID: 0009-0008-7538-7605

Хоцька Ангеліна Андріївна,

здобувачка вищої освіти юридичного факультету Західноукраїнського
національного університету

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ ПОТЕРПІЛОГО У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

У статті проаналізовано проблематику ефективності механізмів забезпечення прав та законних інтересів потерпілих у кримінальному провадженні. Привернуто увагу до проблематики відсутності єдності щодо нормативного визначення поняття «потерпілий» у рамках кримінального та кримінального процесуального права. У зв'язку із цим, висувається пропозиція щодо необхідності часткової уніфікації поняття «потерпілого» шляхом розширення видів шкоди, що може бути заподіяна особі (щодо юридичної особи) та шляхом вказівки не лише на реальну наявність шкоди, а й потенційної небезпеки її заподіяння (щодо фізичної особи).

Окрім цього, у статті підкреслено важливість нормативного закріплення чіткого механізму визнання особи потерпілим шляхом передбачення обов'язку уповноваженого суб'єкта розглянути заяви, що подаються у порядку ст. 55 КПК України та прийняти відповідне процесуальне рішення у максимально стислий термін.

У цій статті також аналізуються проблеми, що можуть виникати у потерпілого при бажанні реалізувати окремі права, що передбачені ст. 56 КПК України. Вказані проблеми можна умовно поділити на три групи: 1) права потерпілого, які повинні бути врегульовані, однак таких наразі не міститься у КПК України (прогалини); 2) права потерпілого, які закріплені, однак, їх реалізація суттєво ускладнена; 3) права потерпілого, які закріплені, однак, механізмів їх реалізації не існує (прогалини). За результатами дослідження, запропоновано доповнити положення КПК України у відповідних частинах.

Ключові слова: кримінальне правопорушення, фізична особа, юридична особа, шкода, моральна шкода, фізична шкода, майнова шкода, кримінальне провадження, потерпілий, права, законні інтереси.

Antiuk I., Khotska A. ENSURING THE RIGHTS AND LEGAL INTERESTS OF THE VICTIM IN CRIMINAL PROCEEDINGS

The article analyzes the effectiveness of mechanisms for ensuring the rights and legitimate interests of victims in criminal proceedings. Attention is drawn to the problem of the lack of unity regarding the normative definition of the concept of «victim» within the framework of criminal and criminal procedural law. In this regard, a proposal is put forward regarding the need for partial unification of the concept of «victim» by expanding the types of damage that can be inflicted on a person (with respect to a legal entity) and by indicating not only the real presence of damage, but also the potential danger of its occurrence (with respect to physical person).

In addition, the article emphasizes the importance of the regulatory establishment of a clear mechanism for recognizing a person as a victim by providing for the duty of an authorized entity to consider applications submitted in accordance with Art. 55 of the Criminal Procedure Code of Ukraine and to take the appropriate procedural decision in the shortest possible time.

This article also analyzes the problems that may arise for the victim when he wishes to exercise certain rights provided for in Art. 56 of the CCP of Ukraine. The specified problems can be conditionally divided into three groups: 1) the rights of the victim, which must be regulated, but these are currently not contained in the Criminal Procedure Code of Ukraine (gaps); 2) the rights of the victim, which are fixed, however, their implementation is significantly complicated; 3) the rights of the victim, which are fixed, however, there are no mechanisms for their implementation (gaps). According to the results of the study, it is proposed to supplement the provisions of the Code of Criminal Procedure of Ukraine in the relevant parts.

Key words: criminal offense, individual, legal entity, moral harm, physical harm, property damage, criminal proceedings, victim, rights, legal interests.

Постановка проблеми. Історично склалося так, що можливість кримінального переслідування виникла саме через позов потерпілого, який був жертвою злочину. Тривалий час саме потерпілий був єдиним суб'єктом кримінального переслідування, отож мав серйозні важелі впливу у кримінальному процесі. Вважаємо, що у такій концепції існує раціональне зерно, яке частково є застосовним до ролі потерпілого у сучасному кримінальному процесі [1, с. 302].

Відтак, більшість кримінальних правопорушень зачіпають не лише суспільні відносини, які знаходяться під охороною держави, а й заподіюють шкоду (матеріальну, моральну, фізичну тощо) конкретним особам. У зв'язку із цим, ми переконані, що ключовим учасником таких кримінальних проваджень є саме потерпілий. Зважаючи на це, хотілось би висловити свою позицію відносно того, що у кримінальному процесуальному законі повинно існувати достатньо механізмів, які забезпечуватимуть належний захист порушених прав та свобод потерпілого.

Разом із тим, дані слідчо-судової практики свідчать про зворотні тенденції. Відтак, наразі очевидною є проблема недостатнього регулювання прав потерпілого у кримінальному провадженні та наявність суто формальних положень, які складно реалізувати на практиці (особливо це стосується процесу доказування потерпілим певних обставин у рамках кримінального провадження). Звідси, існує потреба у дослідженні положень чинного Кримінального процесуального кодексу України (далі за текстом – КПК України) задля виявлення недоліків у частині забезпечення прав та законних інтересів потерпілого у кримінальному провадженні.

Окрім цього, переконані, що результати цього дослідження будуть актуальними у контексті розвитку загальної тенденції, яка наразі спостерігається у кримінальному процесі – поступовий перехід від обвинувального характеру кримінального провадження, де вся увага сфокусована на підозрюваному/обвинуваченому, до компенсаційного характеру, який передбачає, що саме потерпілий та його права і свободи є пріоритетними у кримінальному провадженні.

Окремі науковці навіть пропонують виокремити самостійну засаду кримінального провадження – процесуальний віктимцентризм, змістом якої є закріплення механізмів якнайкращого забезпечення прав та законних інтересів потерпілого у ході здійснення кримінального провадження. На думку Шиголя О., зазначена засада має стати панівною ідеєю, базисом концепції процесуального становища потерпілого та його представників [2, с. 184].

Аналіз наукових досліджень та публікацій. Проблемам правового регулювання окремих прав та законних інтересів потерпілого у кримінальному провадженні приділяли увагу такі науковці як: Черненко А., Шиян А., Шиголь О., Ткаченко І., Черноморченко К. Буртовий М., Мудрак І., Сорока С., Крижановський А., Ракіпова І., Мельник А., Южно О., Рогатинська Н., Склярчук К. У ході дослідження також виявлено посилений науковий інтерес до цієї теми: останні декілька років (2021-2023 рр.) з'являється все більше й більше наукових праць, у яких досліджуються питання забезпечення прав та інтересів потерпілого як учасника кримінального провадження.

Метою статті є обґрунтування важливості наділення потерпілого комплексом різноманітних прав у кримінальному провадженні; аналіз положень чинного КПК України на предмет наявності недоліків у частині забезпечення прав та законних інтересів потерпілого у кримінальному провадженні; формування практичних висновків та пропозицій щодо вдосконалення положень КПК України.

Виклад основного матеріалу дослідження. При дослідженні питання забезпечення прав та законних інтересів потерпілого у кримінальному провадженні першочергово варто звернути увагу на те, що чинним КПК України, хоча й закріплений перелік прав потерпілого як учасника кримінального провадження (ст. 56 КПК України), реалізація їх на практиці подекуди є значно ускладненою, або взагалі неможливою [3].

Однак, перш ніж перейти до аналізу конкретних недоліків КПК України щодо прав та інтересів потерпілого як учасника кримінального провадження, звернемо увагу на ще одну не менш важливу проблему – відмінності змістовного наповнення поняття «потерпілий» у кримінальному та кримінально-процесуальному законодавстві.

Відтак, цілком погоджуємося із позицією науковця Ткаченко І., який у своєму дослідженні наголошує на тому, що одна й та ж дефініція поняття «потерпілий» не може повною мірою задовольняти інтереси кримінального та кримінального процесуального права. Разом із тим, у питанні категорії осіб, яких слід вважати потерпілими у зв'язку із заподіянням їм певного виду шкоди, визначення, що містяться у КК і КПК України слід уніфікувати [4, с. 191]. Цю ж позицію висловлює й науковець Буртовий М. [5, с. 130]. У цьому контексті, доволі корисним може бути досвід Польщі, кримінальне процесуальне законодавство якої визнає потерпілим особу, законні інтереси якої були безпосередньо порушені або поставлені під загрозу злочинном, навіть за відсутності заподіяної шкоди [6, с. 176].

Переконані, що часткова уніфікація поняття «потерпілий» значною мірою сприятиме розвитку законодавства щодо прав та інтересів потерпілого у кримінальному провадженні. На сьогодні ж,

непоодинокими є ситуації відмови фактичним потерпілим у визнанні їх потерпілими у рамках кримінального провадження через невідповідність встановленим критеріям.

При вдосконаленні поняття потерпілий у рамках кримінального провадження, вважаємо, що варто звернути увагу на два основні моменти: 1) доповнити словосполучення «завдання моральної, фізичної або майнової шкоди» з урахуванням того, що потерпілим також слід вважати фізичну особу, права та інтереси якої ставляться під загрозу (при цьому, шкода, як така, може бути відсутня); 2) доповнити словосполучення «завдано майнової шкоди» таким видом шкоди як немайнова шкода (наприклад, шкода заподіяна діловій репутації).

Іншою проблемою, яка стосується забезпечення прав та інтересів потерпілого у рамках кримінального провадження є те, що процесуальний статус потерпілого особа набуває не внаслідок факту заподіяння їй шкоди, а внаслідок подання заяви про вчинення щодо неї кримінального правопорушення або заяви про залучення її до провадження як потерпілого (ч. 2 ст. 55 КПК України). Відтак, одразу виникає логічне питання: яким чином дізнавачу/слідчому/прокурору варто реагувати на таке звернення.

Цілком погоджуємося із думкою Буртового М., який вважає, що особа автоматично визнається потерпілою без ухвалення процесуального рішення. Однак, набуття процесуального статусу потерпілого має відбуватися в межах кримінального провадження, а не поза ним. Отож, передбачені законом права учасника кримінального процесу особа набуває лише тоді, коли про це буде прийнято відповідне процесуальне рішення уповноваженим суб'єктом [5, с. 129].

У зв'язку із цим, хочемо висловити думку про те, що подання потерпілим заяв, передбачених ст. 55 КПК України недостатньо для набуття прав потерпілого. Відтак, заяви повинні бути розглянуті уповноваженим суб'єктом та схвалені, якщо для цього наявні відповідні підстави. Звідси, доцільним вважаємо закріплення обов'язку дізнавача/слідчого/прокурора розглянути заяву передбачену ст. 55 КПК України, перевірити на відповідність вимогам ч. 1 ст. 55 КПК України (з урахуванням пропозицій, що будуть наведені у висновках) та прийняти відповідне процесуальне рішення – постанову про визнання потерпілим чи постанову про відмову у визнанні потерпілим.

Підтвердженням наведеної нами пропозиції слугує наукова думка Мудрак І., яка підкреслює, що основна з проблем щодо визнання статусу потерпілого впливає передусім з відсутності у КПК України положення про необхідність прийняття офіційного рішення про визнання статусу потерпілого. У свою чергу, це негативно впливає і на можливість захисту прав потерпілого, оскільки саме надання особі правового статусу потерпілого в кримінальному провадженні є способом кримінально-процесуального захисту його прав [6, с. 177].

Окрему увагу варто звернути на строк розгляду такої заяви, який повинен бути максимально коротким, оскільки своєчасне залучення потерпілого до кримінального провадження безпосередньо впливає на можливість реалізації тих прав, які у нього виникають.

При цьому прийняття уповноваженим суб'єктом рішення за результатом розгляду заяви потерпілого, дає можливість на його оскарження у випадку незгоди із ним на підставі п. 5 ч. 1 ст. 303 КПК України [3].

Науковці Сорока С., Крижановський А. влучно наголошують на тому, що це положення є однією із найважливіших гарантій забезпечення прав та законних інтересів потерпілого у кримінальному провадженні, оскільки оскарження незаконного чи необгрунтованого рішення дозволяє особі все ж таки набути усього комплексу прав, які передбачені КПК України для потерпілого [7, с. 117].

Окрім вищеперахованих проблем, існує також загальна проблема формального характеру прав потерпілого. Для підтвердження цієї позиції, наведемо кілька практичних прикладів.

По-перше, відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 56 КПК України потерпілий має право знати сутність підозри та обвинувачення. Разом із тим, ні ст. 278 «Вручення письмового повідомлення про підозру», ні ст. 291 «Обвинувальний акт і реєстр матеріалів досудового розслідування», ні в цілому КПК України не містять потерпілого, як суб'єкта, якого потрібно ознайомити зі змістом цих документів [3]. Існування таких прогалин, вважаємо, негативно впливає на забезпечення права потерпілого знати про перебіг кримінального провадження та ознайомлення із матеріалами справи.

По-друге, потерпілий має право бути повідомленим про обрання, зміну чи скасування щодо підозрюваного, обвинуваченого заходів забезпечення кримінального провадження. Водночас, науковці Ракіпова І., Мельник А. привертають увагу до такої суттєвої прогалини, як відсутність обов'язку дізнавача, слідчого чи прокурора направити або вручити потерпілому письмове повідомлення або копію ухвали слідчого судді про застосування до підозрюваного заходів забезпечення [8, с. 278].

У зв'язку із цим ними висловлюється пропозиція щодо доповнення положень КПК України не лише механізмом вручення потерпілому ухвали суду про застосування до підозрюваного заходів забезпечення, а й правом бути повідомленим про час і місце судового засідання про обрання, зміну чи скасування щодо підозрюваного, обвинуваченого заходів забезпечення кримінального провадження [9, с. 278].

По-третє, п. 3 ч. 1 ст. 56 КПК України передбачене право потерпілого подавати докази слідчому, прокурору, слідчому судді, суду. Водночас, поза увагою законодавця залишається питання пошуку та збору потерпілим доказів, які згодом можуть бути подані на підставі п. 3 ч. 1 ст. 56 КПК України. Наразі у КПК України центральними суб'єктами збирання доказів є саме органи досудового розслідування, і в меншій мірі

сторона захисту. Отож, дисбаланс, який існує наразі не лише ускладнює порядок участі потерпілого на стадії досудового розслідування, але й часто надає його процесуальним правам формального характеру, робить їх неефективними (недостатньо ефективними), що є неприпустимим [9, с. 290-291].

До слова, ця прогалина у законодавстві, на нашу думку, є найбільш суттєвою, оскільки вона фактично «паралізує» потерпілого як суб'єкта доказування у рамках кримінального провадження. Зокрема, потерпілий позбавлений можливості звертатися до слідчого судді із клопотанням про застосування заходів забезпечення, які потенційно можуть допомогти у процесі збирання та подання доказів у подальшому. Натомість, йому потрібно звертатися із таким клопотанням до слідчого/дознавача чи прокурора, що очевидно не є швидкою та ефективною процедурою [3].

Така ситуація породжена тим, що потерпілий, на думку Верховного Суду, не вважається стороною кримінального провадження на етапі досудового розслідування (Постанова ВС/ККС від 2 квітня 2020 року у справі № 161/19398/17) [10].

Частково прогалину щодо відсутності можливості збирання доказів потерпілим можна подолати керуючись ч. 3 ст. 93 КПК України. Відповідно до положень ч. 3 ст. 93 КПК України потерпілий має право ініціювати проведення певних слідчих (розшукових) дій, при цьому звернувшись з відповідним клопотанням до слідчого/дознавача чи прокурора при проведенні досудового розслідування.

Однак, і цей механізм, на наше переконання, не є достатньо ефективним, оскільки дознавач, слідчий чи прокурор можуть відмовити у задоволенні такого клопотання. Для прикладу, статистичні дані свідчать, що слідчі відмовляють потерпілим у проведенні експертиз у кримінальному провадженні у 57,3% випадків (щодо первинних); 61,7% (щодо повторних) і у 63,5% (щодо комісійних) випадків [11, с. 446].

Звісно, варто констатувати, що це не лише значно знижує можливості потерпілого щодо збирання та подання доказів (фактично створюються додаткові перепони), а й може призводити до затягування досудового розслідування чи втрати важливих доказів (неможливості їх здобути), зокрема, у випадку оскарження відмови в задоволенні клопотання щодо проведення окремих слідчих (розшукових) дій.

По-четверте, недосконало врегульовано у КПК України і право потерпілого на захисника. Відтак, ч. 1 ст. 20 КПК України не містить у переліку осіб, які мають право на захист, а ч. 2 ст. 20 КПК України не містить обов'язку слідчого роз'яснити потерпілому його права на захист [12, с. 183].

У доктрині вже існують пропозиції щодо закріплення переліку потерпілих, яким обов'язково повинен надаватися захисник. Відтак, дослідники Ракіпова І. та Черноморченко К. наголошують на тому, що одним із найменш захищених учасників кримінального судочинства є малолітні та неповнолітні потерпілі. Тому їх право на захист повинно реалізовуватися в обов'язковому порядку [13, с. 126].

При цьому, з метою ефективного забезпечення прав та інтересів цієї категорії потерпілих, важливо також приділити увагу правовому регулюванню наявності спеціальних знань та навичок щодо поведінки із дітьми у осіб, які здійснюють їх захист [13, с. 126].

Висновки. У ході аналізу положень КПК України та думок окремих науковців, які досліджували механізми забезпечення прав та законних інтересів потерпілого у кримінальному провадженні, вдалося виявити недосконалість правового регулювання прав потерпілого як учасника кримінального провадження:

- відсутність єдності щодо визначення поняття «потерпілий» у кримінальному та кримінально-процесуальному праві, що унеможлиблює набуття особою процесуального статусу потерпілого;

- відсутність чітко врегульованої процедури визнання особи потерпілою у рамках кримінального провадження, що ускладнює набуття особою відповідного процесуального захисту з метою своїх прав та законних інтересів;

- наявність прогалин, зокрема, потреба у нормативному закріпленні окремих прав потерпілого, які наразі існують у КПК України; потреба у закріпленні чітких та ефективних механізмів на реалізацію окремих прав потерпілого, що містяться у КПК України.

У зв'язку із цим, вважаємо за доцільне висунути пропозиції щодо вдосконалення положень КПК України.

1. Внести зміни та доповнення до ч. 1 ст. 55 КПК України: «Потерпілим у кримінальному провадженні може бути фізична особа, якій кримінальним правопорушенням чи суспільно небезпечним діянням завдано моральної, фізичної або майнової шкоди або щодо якої створена загроза заподіяння такої шкоди, а також юридична особа, якій кримінальним правопорушенням чи суспільно небезпечним діянням завдано майнової або немайнової шкоди». З урахуванням цього визначення, внести зміни до ч. 1 ст. 128 КПК України «Цивільний позов у кримінальному провадженні».

2. Закріпити обов'язок дознавача/слідчого/прокурора розглянути заяву передбачену ст. 55 КПК України, перевірити на відповідність вимогам ч. 1 ст. 55 КПК України та прийняти відповідне процесуальне рішення – постанова про визнання потерпілим чи постанова про відмову у визнанні потерпілим у певний чітко визначений строк – до 5 календарних днів.

3. Закріпити обов'язок дознавача/слідчого/прокурора інформувати потерпілого про сутність підозри та обвинувачення шляхом ознайомлення його із копіями відповідних документів та надавати потерпілому письмове повідомлення або копію ухвали слідчого судді про застосування до підозрюваного заходів забезпечення (із детальною регламентацією цих процесуальних дій).

4. Закріпити права потерпілого бути повідомленим про час і місце судового засідання про обрання, зміну чи скасування щодо підозрюваного, обвинуваченого заходів забезпечення кримінального провадження.

У ході дослідження також виявлено перспективні напрямки для подальших наукових досліджень, а саме: виявлення ефективних механізмів реалізації прав потерпілого як суб'єкта доказування та окреслення шляхів подолання проблемних аспектів реалізації права потерпілого на захист у рамках кримінального провадження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Черненко А., Шиян А. Про функцію потерпілого у кримінальному провадженні. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. № 2. С. 301-308. DOI: 10.31733/2078-3566-2022-2-301-308
2. Щиголь О. Нова концепція процесуального становища потерпілого та його представників у кримінальному провадженні з урахуванням засади процесуального віктимцентризму. *Трибуна молодого вченого*. С.177-185. DOI: <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i2.2171>
3. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 року. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/conv#n4162>
4. Ткаченко І. М. Потерпілий у кримінальному та кримінально-процесуальному законодавстві: актуальні питання теорії та практики. *Київський часопис права*. 2023. № 4. С. 185-193. DOI: <https://doi.org/10.32782/klj/2022.4.28>
5. Буртовий М. О. Правовий статус потерпілого в кримінальному процесі України: проблеми та перспективи. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Юриспруденція. 2021. № 54. Том 2. С. 127-131. DOI <https://doi.org/10.32841/2307-1745.2021.54.2.28>
6. Мудрак І.В. Щодо визнання особи потерпілою у кримінальному провадженні. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 2. С. 175-180. DOI: 10.36695/2219-5521.2.2019.31
7. Сорока С. О., Крижановський А. С. Захист прав потерпілого під час досудового розслідування. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки. 2019. Випуск 23. С. 114-121
8. Ракіпова І.В., Мельник А.В. Особливості комунікації потерпілого як суб'єкта кримінального процесуального доказування. *Часопис Київського університету права*. № 2. 2021. С. 277-281. DOI: 10.36695/2219-5521.2.2021.57
9. Щиголь О. Забезпечення прав потерпілого на збирання та подання доказів під час досудового розслідування. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 3. С. 289-295. DOI: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2021.3.47>
10. Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 2 квітня 2020 року у справі № 161/19398/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88739861>
11. Юхно О.О. Реалізація прав потерпілого як суб'єкта кримінального процесуального доказування у кримінальному процесі та в криміналістиці. *Сучасні тенденції розвитку криміналістики та кримінального процесу в умовах воєнного стану*. Харків. 2022. С. 445-449
12. Рогатинська Н. З., Склярук К. І. Особливості процесуального статусу потерпілого в кримінальному провадженні. *Київський часопис права*. 2022. № 1. С.181-185. DOI: <https://doi.org/10.32782/klj/2022.1.28>
13. Ракіпова І.В., Черноморченко К.В. Неповнолітній потерпілий у кримінальному провадженні: забезпечення права на представництво та комунікацію. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. Серія ПРАВО. Випуск 74: частина 2 С. 124-129. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.74.54>

REFERENCES:

1. Chernenko, A. & Shyian, A. (2022). Pro funktsiiu poterpiloho u kryminalnomu provadzhenni [About the function of the victim in criminal proceedings]. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav - Scientific Bulletin of the Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*, 2, 301-308. DOI: 10.31733/2078-3566-2022-2-301-308 [in Ukrainian]
2. Shchyhol, O. Nova kontseptsiiia protsesualnoho stanovishcha poterpiloho ta yoho predstavnykiv u kryminalnomu provadzhenni z urakhuvanniam zasady protsesualnoho viktymotsentryzmu [A new concept of the procedural position of the victim and his representatives in criminal proceedings, taking into account the principles of procedural victim-centrism]. *Trybuna molodoho vchenoho - Tribune of the young scientist*, 177-185. DOI: <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i2.2171> [in Ukrainian]
3. *Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy [Criminal Procedure Code of Ukraine]*: Zakon Ukrainy vid 13 kvitnia 2012 roku № 4651-VI. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/conv#n4162> [in Ukrainian]
4. Tkachenko, I. M. (2023). Poterpilyi u kryminalnomu ta kryminalno-protsesualnomu zakonodavstvi: aktualni pytannia teorii ta praktyky [The victim in criminal and criminal procedural legislation: topical issues of theory and practice]. *Kyivskiy chasopys prava - Kyiv Journal of Law*, 4, 185-193. DOI: <https://doi.org/10.32782/klj/2022.4.28> [in Ukrainian]

5. Burtovyi, M. O. (2021). Pravovyi status poterpiloho v kryminalnomu protsesi Ukrainy: problemy ta perspektyvy [Legal status of the victim in the criminal process of Ukraine: problems and prospects]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ser.: Yurysprudentsiia - Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Ser.: Jurisprudence*, 54 (2), 127-131. DOI <https://doi.org/10.32841/2307-1745.2021.54.2.28> [in Ukrainian]
6. Mudrak, I. V. (2019). Shchodo vyznannya osoby poterpiloiu u kryminalnomu provadzhenni [Regarding recognition of a person as a victim in criminal proceedings]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava - Journal of the Kyiv University of Law*, 2, 175-180. DOI: 10.36695/2219-5521.2.2019.31 [in Ukrainian]
7. Soroka, S. O. & Kryzhanovskiy, A. S. (2019). Zakhyst prav poterpiloho pid chas dosudovoho rozsliduvannya [Protection of the rights of the victim during the pre-trial investigation]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politehnika». Serii: Yurydychni nauky - Bulletin of the «Lviv Polytechnic National University». Series: Legal Sciences*, 23, 114-121 [in Ukrainian]
8. Rakupova, I. V. & Melnyk, A. V. (2021). Osoblyvosti komunikatsii poterpiloho yak subiekta kryminalnoho protsesualnoho dokazuvannya [Peculiarities of communication of the victim as a subject of criminal procedural evidence]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava - Journal of the Kyiv University of Law*, 2, 277-281. DOI: 10.36695/2219-5521.2.2021.57 [in Ukrainian]
9. Shchyhol, O. (2021). Zabezpechennia prav poterpiloho na zbyrannia ta podannia dokaziv pid chas dosudovoho rozsliduvannya [Ensuring the victim's rights to collect and present evidence during the pre-trial investigation]. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo - Entrepreneurship, economy and law*, 3, 289-295. DOI: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2021.3.47> [in Ukrainian]
10. *Postanova Kasatsiinoho kryminalnoho sudu Verkhovnoho Sudu [Ruling of the Criminal Court of Cassation of the Supreme Court]* vid 2 kvitnia 2020 roku u spravi № 161/19398/17. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88739861> [in Ukrainian]
11. Yukhno, O. O. (2022). Realizatsiia prav poterpiloho yak subiekta kryminalnoho protsesualnoho dokazuvannya u kryminalnomu protsesi ta v kryminalistyti [Implementation of the rights of the victim as a subject of criminal procedural evidence in the criminal process and in criminology]. *Suchasni tendentsii rozvytku kryminalistyky ta kryminalnoho protsesu v umovakh voiennoho stanu - Modern trends in the development of criminology and the criminal process under martial law*. Kharkiv, 445-449 [in Ukrainian]
12. Rohatynska, N. Z. & Skliaruk, K. I. (2022). Osoblyvosti protsesualnoho statusu poterpiloho v kryminalnomu provadzhenni [Peculiarities of the procedural status of the victim in criminal proceedings]. *Kyivskiy chasopys prava - Kyivskiy chasopys prava*, 1, 181-185. DOI: <https://doi.org/10.32782/klj/2022.1.28> [in Ukrainian]
13. Rakupova, I. V. & Chernomorchenko, K. V. Nepovnolitnii poterpilyi u kryminalnomu provadzhenni: zabezpechennia prava na predstavnytstvo ta komunikatsiiu [A minor victim in criminal proceedings: ensuring the right to representation and communication]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu. Serii PRAVO - Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu. Serii PRAVO*, 74 (2), 124-129. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.74.54> [in Ukrainian]

Стаття надійшла до редакції: 21.05.2024

УДК 343.18

DOI: 10.36550/2522-9230-2024-16-203-207

Смоляк Ігор Анатолійович,
аспірант кафедри Кримінального процесу та криміналістики
Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
igor14smolyak@gmail.com
ORCID ID: 0009-0002-5964-7864

РЕАЛІЗАЦІЯ СУДОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДОТРИМАННЯМ ПРАВИЛ ПІДСЛІДНОСТІ

Стаття присвячена формуванню актуальної наукової думки особливостей реалізації судового контролю за дотриманням органами досудового розслідування своїх повноважень відповідно до підслідності кримінальних проваджень. В роботі проаналізовано особливості здійснення слідчими суддями судового контролю на етапі досудового розслідування. Розкрилися підходи до класифікації функцій судового контролю. В статті відмічено, що ключовим напрямком судового контролю чинний КПК України визначає контроль за дотриманням захисту прав людини, та реакцію на прояв порушень таких прав. Визначено, що існує прогалина в чіткому механізмі судового контролю за повноваженнями органів досудового розслідування в аспекті дотримання підслідності кримінальних проваджень. Зокрема, наявна законодавча база судового контролю не дозволяє слідчим суддям ефективно здійснювати контроль за